

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY
EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PÁTÁ SEKCE

VĚC ČEPEK proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 9815/10)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

5. září 2013

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v čl. 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém francouzském znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci Čeppek proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Mark Villiger, *předseda*,

Angelika Nußberger,

Bostjan M. Zupančič,

Ganna Yudkivska,

André Potocki,

Paul Lemmens,

Aleš Pejchal, *soudci*,

a Claudia Westerdiek, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 30. dubna a 9. července 2013,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 9815/10) směřující proti České republice, kterou dne 4. února 2010 podal k Soudu občan České republiky Zdeněk Čeppek („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje P. Řehák, advokát zapsaný v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec V. A. Schorm z Ministerstva spravedlnosti.

3. Stěžovatel zejména namítá, že neměl možnost zpochybnit použití ustanovení týkajícího se náhrady nákladů řízení soudem.

4. Dne 24. ledna 2012 byla stížnost oznámena vládě.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

5. Stěžovatel se narodil v roce 1954 a bydlí v Praze.

6. Stěžovatel byl statutárním zástupcem společnosti S. Státní fond ochrany životního prostředí České republiky (dále jen „Fond“), státní organizace, poskytl společnosti S. půjčku ve výši 37 500 000 Kč. Stěžovatel se za splacení částky zaručil. V roce 1998 bylo se společností S. zahájeno konkurzní řízení. Fond se pokusil vymoci splacení půjčky včetně úroků v celkové výši téměř 50 000 000 Kč. Podařilo se mu získat pouze část jeho pohledávky (přibližně 3 120 000 Kč v roce 2002 a 1 220 000 Kč v roce 2003).

7. V lednu 2005 vyzval Fond stěžovatele jakožto ručitele k úhradě zůstatku půjčky. Fond požadoval, aby stěžovateli bylo uloženo zaplatit jednak částku více než 33 000 000 Kč, tedy okolo 1 300 000 €, navýšenou o úroky z prodlení, smluvní úroky a penále, celkem 122 856 894 Kč (přibližně 4 730 000 €), jednak částku 63 000 000 Kč (přibližně 2 425 000 €) jako penále, navýšené o úroky, celkem 133 287 311 Kč (přibližně 5 131 000 €). Podle stěžovatele byl nárok v plném rozsahu promlčen, a žaloba byla tudíž nepřijatelná.

8. Dne 30. dubna 2007 Obvodní soud pro Prahu 1 rozhodl o přípuštění žaloby a o její částečné důvodnosti. Odsoudil stěžovatele k zaplacení částky 122 856 894 Kč, ale zamítl

nárok Fondu na zaplacení částky 133 287 311 Kč. Pokud jde o náklady řízení stěžovatele, soud stanovil jejich výši na 200 000 Kč jako odměnu právnímu zástupci a 40 657 Kč na pokrytí výdajů za dopravu a DPH; celková částka byla stanovena na 240 657 Kč (přibližně 9 265 €). Podle soudu byl s ohledem na částky požadované Fondem a schválené nebo odmítnuté soudem stěžovatel úspěšný z 52,04 % a Fond ze 47,96 %. Poněvadž rozdíl 4,07 % byl ve prospěch stěžovatele, byl tento považován za úspěšnou stranu a Fondu bylo uloženo uhradit 4,07 % nákladů, tedy 9 800 Kč (přibližně 377 €). Pokud jde o soudní poplatky, soud konstatoval, že je Fond jako státní instituce osvobozen od jejich úhrady. Stěžovateli bylo uloženo uhradit soudní poplatek ve výši 1 000 000 Kč (téměř 40 000 €), přičemž částka byla vypočítána z částky, kterou měl splatit Fond.

9. K blíže neurčenému datu podal stěžovatel odvolání. Ve svém podání navrhl Městskému soudu v Praze, aby zamítl požadavek Fondu a uložil mu uhradit náklady, které stěžovatel vynaložil.

10. Dne 8. června 2007 byl stěžovatel vyzván obvodním soudem, aby zaplatil částku 1 000 000 Kč (téměř 40 000 €) jako soudní poplatek z podaného odvolání.¹ Stěžovatel reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků z důvodu svých majetkových poměrů. Na základě potvrzení o výši příjmů a dalších informací předložených stěžovatelem obvodní soud jeho žádosti o osvobození částečně vyhověl a uložil mu uhradit 300 000 Kč (téměř 12 000 €) jako soudní poplatek z podaného odvolání. Soud v této souvislosti podotkl, že stěžovatel má pravidelný příjem a pobírá odměnu za funkci ve statutárních orgánech ve dvou společnostech, že bydlí v domě, který vlastní jeho rodina, a je majitelem rozsáhlých pozemků. Stěžovatel se bezúspěšně odvolal.

11. Dne 12. února 2009 Městský soud v Praze konal jednání za účasti právního zástupce stěžovatele. Ten odkázal na svůj odvolací návrh a žádal, aby v případě úspěchu byly náklady řízení vypočítány podle ceníku a navýšeny o DPH.

12. Na závěr jednání vydal městský soud téhož dne rozsudek, kterým změnil rozsudek ze dne 30. dubna 2007 a žalobu Fondu zamítl z důvodu promlčení. V otázce nákladů řízení soud rozhodl s ohledem na skutečnost, že stěžovatel spor vyhrál, o zrušení původního rozhodnutí, které mu ukládalo zaplatit soudní poplatek ve výši 1 000 000 Kč. Co se týče nákladů řízení vynaložených stěžovatelem jak v prvním stupni (náklady zastupování vyčíslené stěžovatelem v řízení před Soudem na částku 1 327 180 Kč), tak u odvolacího soudu (soudní poplatek z podaného odvolání stanovený na 300 000 Kč a náklady zastupování, vyčíslené stěžovatelem – opět v řízení před Soudem – na 1 327 180 Kč), celkem tedy částka 2 954 360 Kč (přibližně 113 700 €), soud rozhodl o použití § 150 občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“), a odchýlně od obecného pravidla uvedeného v § 142 odst. 1 OSŘ tudíž stěžovateli nepřiznal právo na náhradu těchto nákladů. Toto poslední rozhodnutí vycházelo ze skutečnosti, že stěžovatel byl statutárním zástupcem společnosti S., která získala několik desítek milionů Kč z Fondu, které byly splaceny jen z minimální části v rámci konkursního řízení. Podle soudu by za těchto podmínek bylo přiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli v rozporu s dobrými mravy, přestože v případě všech ostatních požadavků mu bylo vyhověno.

13. Stěžovatel podal proti rozhodnutí městského soudu o nákladech ústavní stížnost. Dovolával se práva na spravedlivý proces a zásady rovnosti stran, zpochybnil názor městského soudu, pokud jde o existenci „důvodů hodných zvláštního zřetele“ ve smyslu § 150 OSŘ. S odvoláním na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 828/06, III. ÚS 1378/07 a IV. ÚS 215/09 (viz § 20 *in fine* a 21 níže) si stěžoval, že mu městský soud neumožnil vyjádřit se k použití § 150 OSŘ.

¹ Pozn. překl.: Při volbě pojmů náklady řízení, (soudní) poplatek nebo náklady zastupování apod. v českém překladu bylo přihlíženo ke kontextu, v němž se v textu vyskytují, a k věcné podstatě těchto jednotlivých pojmů.

14. Usnesením sp. zn. I. ÚS 1589/09 ze dne 13. srpna 2009 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele pro zjevnou neopodstatněnost. Vyjádřil se následovně:

„Ústavní soud ve svých rozhodnutích ustáleně judikuje, že rozdílný názor na interpretaci podústavního práva sám o sobě nemůže založit porušení práva na soudní ochranu či spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Úmluvy. To platí i pro výklad příslušných ustanovení procesních předpisů upravujících náklady řízení a jejich náhradu. Proto Ústavní soud při posuzování problematiky nákladů řízení – tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy zásadně podružné – postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například pokud zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces extrémním způsobem nebo že bylo zasaženo i jiné základní právo, např. právo na rovnost účastníků řízení ve smyslu čl. 37 odst. 3 Úmluvy (srovnej např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 351/05, ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 800/06, ze dne 7. 8. 2007, sp. zn. II. ÚS 198/07, ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. III. ÚS 607/04, ze dne 16. 2. 2006 a další). Otázka nákladů řízení tak může dosáhnout ústavněprávní dimenze pouze v případě extrémního vybočení z pravidel upravujících řízení. Poté, co se Ústavní soud seznámil s obsahem ústavní stížnosti a námitkami v ní uplatněnými, dospěl k závěru, že k takové situaci v případě stěžovatele zjevně nedošlo a ústavní stížnost je tak neopodstatněná. Stěžovatel porušení svých shora uvedených práv spatřuje ve výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým mu, s odkazem na § 150 OSŘ, nebyla přiznána náhrada nákladů řízení.

Relevantní literatura v souvislosti s použitím § 150 OSŘ uvádí, že při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, soud přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení; je třeba přitom vzít na zřetel nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace § 150 OSŘ jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu řízení a další. V rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 2862/07, ze dne 5. 11. 2008, Ústavní soud konstatoval, že ustanovení § 150 OSŘ neslouží ke zmírňování majetkových rozdílů mezi procesními stranami, ale k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájí svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude spravedlivým jevit především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku apod.“

Zásada úspěchu ve věci má hlubší souvislost se strukturou a funkcí civilního sporného procesu, proto by měl soud vždy přistupovat k interpretaci a aplikaci § 150 OSŘ, jenž tuto zásadu umožňuje v konkrétním výjimečném případě prolomit, tak, že nepřiznání náhrady nákladů řízení může být jenom výjimečné a mohou jej ospravedlnit pouze důvody hodné zvláštního zřetele.

V projednávaném případě však nelze dovodit, že by Městský soud v Praze o použití § 150 OSŘ rozhodl, aniž by se zabýval veškerými okolnostmi případu. V rámci své úvahy posuzoval jak celkovou výši nákladů řízení, tak i majetkové poměry účastníků řízení a možný dopad přiznání či naopak nepřiznání náhrady nákladů řízení u toho kterého účastníka. Jeho postup je též dostatečně přesvědčivě odůvodněn, přičemž z odůvodnění jeho rozsudku srozumitelně vyplývá, jakými úvahami se při svém rozhodování řídil. Jeho závěru, že přiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli v situaci, kdy jako tehdejší statutární orgán společnosti S. získal od žalobce mnohamilionovou částku, splacenou pouze z minimální části v rámci konkurzního řízení, by odporovalo dobrým mravům, nelze z hlediska výše uvedeného (okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, které vedly k soudnímu uplatnění nároku), z ústavněprávního hlediska cokoli upřít. Z výše uvedených důvodů proto jeho ústavní stížnost, mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako zjevně neopodstatněnou.“

Ústavní soud se výslovně nevyjádřil k námitce stěžovatele na to, že mu nebylo umožněno vyjádřit se před městským soudem k použití § 150 OSŘ.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

A. Občanský soudní řád

15. Podle § 137 jsou náklady řízení zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně soudního poplatku a odměny za zastupování.

16. Podle § 140 každý účastník platí náklady řízení, které vznikají jemu osobně, a náklady svého zástupce.

17. Podle § 142 odst. 1 účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přizná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.

18. Ve smyslu § 150, jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.

19. Ve smyslu § 151 odst. 1 o povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhodne soud bez návrhu v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí. Podle § 151 odst. 2 při rozhodování o náhradě nákladů řízení soud určí výši odměny za zastupování advokátem nebo notářem v rámci jeho oprávnění stanoveného zvláštním právním předpisem.

B. Judikatura Ústavního soudu týkající se § 150 OSŘ

20. Ústavní soud se vyslovil v několika případech k podmínkám, za kterých mohou soudy prvního stupně použít § 150 OSŘ.

Například v nálezu sp. zn. II. ÚS 153/06 ze dne 29. června 2006 Ústavní soud poznamenal, že rozhodnutí o nákladech řízení by měla být v souladu s průběhem řízení a mělo by být poskytnuto odůvodnění tohoto rozhodnutí, jakkoli stručné.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 2862/07 ze dne 5. listopadu 2008 Ústavní soud uvedl:

„Ustanovení § 150 OSŘ neslouží ke zmírňování majetkových rozdílů mezi procesními stranami, ale k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude spravedlivým jevit především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku (...)

Z výjimečnosti použití § 150 OSŘ také vyplývá samozřejmý a judikaturou Ústavního soudu opakovaně připomínaný požadavek, že soud musí důkladně zvážit všechny okolnosti případu a v odůvodnění náležitě vyložit, proč se mu s ohledem na jejich existenci jeví jako spravedlivé nerozhodnout o náhradě nákladů řízení podle zásady úspěchu ve věci. Tyto úvahy musejí přirozeně vycházet z konkrétních skutečností, vystihujících zvláštnosti dané věci.“

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 215/09 ze dne 3. března 2009 Ústavní soud vytkl krajskému soudu, že použil ustanovení § 150 OSŘ, aniž prozkoumal všechny okolnosti případu. Soud zejména nezohlednil výši nákladů řízení, nezjišťoval majetkovou, sociální a osobní situaci účastníků řízení ani dopad rozhodnutí o náhradě nebo naopak o nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení na každého z účastníků řízení.

21. V dalších nálezech Ústavní soud zdůraznil, že by účastníci řízení měli mít možnost vyjádřit se k možnému použití § 150 OSŘ.

Například v nálezu sp. zn. II. ÚS 828/06 ze dne 6. února 2007 Ústavní soud uvedl:

„(...) z práva na spravedlivý proces vyplývá povinnost soudu vytvořit pro účastníky řízení procesní prostor k tomu, aby se vyjádřili i k eventuálnímu uplatnění moderačního práva podle § 150 OSŘ, pokud obecný soud takový postup případně zvažuje, a vznášeli případná tvrzení či důkazní návrhy, které by mohly použití tohoto ustanovení ovlivnit. Tato povinnost je naléhavější právě v rámci odvolacího řízení, kdy po přijetí rozhodnutí již účastník řízení nemá procesní nástroj, jak své námitky uplatnit.

Dostát tomuto požadavku je pak o to důležitější v situaci, kdy účastník s ohledem na dosavadní průběh řízení očekává určitý výsledek ve věci samé, od něhož se odvíjí rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, a kdy nemohl předpokládat, že soud moderačního práva využije, jak tomu bylo v projednávaném případě, kdy byl odvolací soud zavázán právním názorem Nejvyššího soudu.

Lze souhlasit se stěžovatelkou, že důvody, které odvolací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, zde existovaly již v době, kdy odvolací soud rozhodoval ve věci poprvé (...) důvody zakládají nerovnost v přístupu obecného soudu k účastníkům řízení. Taková nerovnost by nebyla dána

pouze tehdy, pokud by krajský soud shledal takové okolnosti ospravedlňující moderaci, které zde neexistovaly již v okamžiku jeho prvního rozhodování“.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 1378/07 ze dne 31. října 2007 Ústavní soud zrušil pro porušení práva na spravedlivý proces a rovnosti účastníků soudního řízení rozsudek odvolacího soudu potvrzující rozsudek soudu prvního stupně, podle něhož se stěžovateli nepřiznává náhrada nákladů soudního řízení.

22. V určitém počtu nálezů Ústavní soud zdůraznil, že jeho přezkum rozhodnutí obecných soudů o nákladech řízení je omezený.

Například v nálezu sp. zn. III. ÚS 607/04 ze dne 16. února 2006 Ústavní soud podotkl, že je zásadně výlučnou doménou obecných soudů, aby posuzovaly úspěch stran řízení v dané věci a podle toho také rozhodovaly o nákladech řízení. Ústavní soud je tedy povolán přezkoumat tato rozhodnutí, jen pokud v nich došlo k procesnímu vybočení charakterizovanému extrémním rozporem se zásadami spravedlnosti (například pokud je rozhodnutí o nákladech ve zjevném nesouladu s rozhodnutím ve věci samé).

V nálezu sp. zn. II. ÚS 259/05 ze dne 21. března 2006 Ústavní soud předeslal, že právo na přiznání přiměřené (a právním předpisem stanovené) náhrady nákladů, které úspěšné straně v řízení vzniknou, je součástí práva na spravedlivý proces a náklady právního zastoupení konkrétně souvisejí s právem na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 české Listiny základních práv a svobod. Rozdílný názor na výklad podústavního práva sám o sobě nemůže založit porušení práva na soudní ochranu či spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. To platí i pro výklad příslušných ustanovení procesních předpisů upravujících náklady řízení a jejich náhradu. Ústavní soud proto při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy jednoznačně podružné, postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například když zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces podstatným způsobem nebo že bylo zasaženo i jiné základní právo.

Ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 800/06 ze dne 7. srpna 2007 dal Ústavní soud opakovaně najevo, že při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy podružné, postupuje nanejvýš zdrženlivě. Odvolací soud se rovněž nezabýval poukazem stěžovatelky, rovněž obsaženým v odvolání, na její tíživé sociální poměry právě ve vztahu k nákladům řízení a její osobní a majetkové poměry nezkoumal vůbec.

Konečně, v nálezu sp. zn. II. ÚS 198/07 ze dne 3. května 2007 Ústavní soud zopakoval, že otázka nákladů řízení může mít ústavněprávní rozměr jen v případě extrémní odchylky od procesních pravidel. Právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod bylo soudem porušeno pro zjevně chybné použití § 142 odst. 2 OSŘ, resp. pro nedostačující odůvodnění.

C. Zákon o Ústavním soudu

23. Ustanovení § 119 a 119b zákona o Ústavním soudu stanoví pravidla pro obnovu řízení před Ústavním soudem.

24. Ustanovení § 119 odst. 1 a 2 stanoví, že rozhodoval-li Ústavní soud ve věci, v níž mezinárodní soud shledal, že zásahem orgánu veřejné moci bylo v rozporu s mezinárodní smlouvou porušeno lidské právo nebo základní svoboda, lze proti takovému rozhodnutí Ústavního soudu podat návrh na obnovu řízení za podmínek stanovených tímto zákonem. Návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem je oprávněn podat ten, kdo byl ve věci uvedené v odstavci 1 účastníkem řízení před Ústavním soudem, a v jehož prospěch mezinárodní soud rozhodl.

25. Podle § 119b odst. 1 rozhoduje Ústavní soud o návrhu na obnovu řízení bez ústního jednání. Pokud je jeho rozhodnutí v rozporu s rozhodnutím mezinárodního soudu, Ústavní soud je zruší; jinak návrh zamítne.

26. Ustanovení § 119b odst. 2 a 3 stanoví, že zrušil-li Ústavní soud na základě návrhu na obnovu řízení své předchozí rozhodnutí, znovu projedná původní ústavní stížnost podle příslušných ustanovení tohoto zákona. Přitom Ústavní soud vychází z právního názoru mezinárodního soudu.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

27. Stěžovatel tvrdí, že nebyly splněny podmínky k tomu, aby mu nebyl přiznán nárok na náhradu nákladů soudního řízení, že mu nebylo umožněno se k této otázce vyjádřit a že se Ústavní soud při odmítnutí jeho ústavní stížnosti neřídil svou vlastní judikaturou v této oblasti. Dovolává se svého práva na spravedlivý proces, zaručeného čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě (...) projednána (...) soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)“.

28. Vláda tomuto tvrzení odporuje.

A. K přijatelnosti

29. Vláda tvrdí, že stěžovatel neutrpěl žádnou podstatnou újmu ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Uvádí v této souvislosti, že rozsudkem odvolacího soudu byl stěžovatel zbaven povinnosti uložené rozsudkem soudu prvního stupně nahradit Státnímu fondu životního prostředí částku několika desítek milionů Kč, kterou Fond nemohl získat v rámci konkursního řízení. Domnívá se, že újma utrpěná stěžovatelem použitím § 150 OSŘ je tedy zanedbatelná ve srovnání s újmou, kterou utrpěl Fond. Navíc není možné spekulovat o výsledku soudního řízení, pokud by se stěžovatel mohl vyjádřit; vláda se naopak domnívá, že i kdyby byl stěžovatel vyzván soudem, aby se k možnosti použití § 150 vyjádřil, jeho reakce by nijak neovlivnila rozhodnutí o nákladech řízení. Jelikož stěžovatel měl možnost předložit své námitky Ústavnímu soudu, který neshledal porušení jeho práv, dodržování lidských práv nevyžaduje přezkoumání stížnosti. Konečně, stěžovatelova věc, tj. žaloba na úhradu dlužné částky podaná proti němu, byla pečlivě přezkoumána vnitrostátními soudy.

30. Stěžovatel s tímto názorem nesouhlasí.

31. Článek 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy stanoví:

„3. Soud prohlásí za nepřijatelnou každou individuální stížnost předloženou podle článku 34, pokud se domnívá, že:

b) stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě a v jejích Protokolech vyžaduje přezkoumání stížnosti, přičemž z tohoto důvodu nemůže být odmítnut žádný případ, který nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem“.

Soud připomíná, že neexistence podstatné újmy ve smyslu tohoto ustanovení odkazuje na kritéria, jako je například finanční dopad sporu nebo význam soudního řízení pro stěžovatele (*Ionescu proti Rumunsku* (rozh.), č. 36659/04, 1. června 2010; *Piętka proti Polsku*, č. 34216/07, § 36, 16. října 2012).

32. V projednávané věci přijal odvolací soud námitku stěžovatele založenou na promlčení pohledávky Státního fondu životního prostředí, ale přestože byl stěžovatel ve sporu

úspěšný, nepřiznal mu náhradu nákladů řízení, které dle stěžovatele dosahovaly 2 954 360 Kč, z nichž 2 654 360 Kč byly náklady zastupování. Soud k posledně uvedenému bodu poznamenává, že vláda ve svém stanovisku k návrhu stěžovatele na spravedlivé zadostiučinění uvedla, že podle jejích výpočtů měl stěžovatel na zastupování před soudem vynaložit částku 953 432 Kč. Mezi účastníky tedy není sporu, že částka, která by stěžovateli byla mohla být podle pravidla úspěchu v řízení ve smyslu § 142 odst. 1 OSŘ proplacena, odpovídá minimálně této částce, navýšené o částku 300 000 Kč, která činí soudní poplatek z podaného odvolání, což celkem činí 1 253 432 Kč (přibližně 49 250 €). Nelze ostatně snižovat újmu stěžovatele tím, že Fond utrpěl kvůli této nevymahatelné pohledávce škodu mnohem větší, jak tvrdí vláda.

33. Soud se tedy domnívá, že vzhledem k nepopiratelné výši prostředků, které stěžovatel musel vynaložit na náklady řízení a jejichž náhrada mu nebyla přiznána, aniž mohl uplatnit své argumenty v tomto ohledu, nelze tvrdit, že neutrpěl podstatnou újmu ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Námitku vznesenou vládou je tedy třeba zamítnout.

34. Soud dále shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a není jiný důvod, pro který by byla nepřijatelná. Je tedy třeba ji prohlásit za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Tvrzení účastníků řízení

35. Stěžovatel uvádí, že na něj byla podána žaloba ze strany státního orgánu, který ho označil za odpovědného za dluhy třetí osoby, i když tato žaloba byla od samého počátku odsouzena k neúspěchu z důvodu promlčení.

36. Dále se domnívá, že městský soud neměl použít § 150 OSŘ, jehož použití je podle něj omezeno jen na výjimečné případy. Stěžovatel zdůrazňuje zejména skutečnost, že přestože soud znal jeho majetkové poměry, kvůli kterým byl ostatně osvobozen od velké části nákladů odvolacího řízení, nevzal toto v úvahu, čímž své rozhodnutí zatížil prvky svévole.

37. Stěžovatel rovněž zdůrazňuje, že on sám ani jeho právní zástupce nemohli předpokládat, že soud v této věci použije ustanovení § 150 OSŘ; neměli přesto možnost se k této otázce vyjádřit. Za vyjádření nelze považovat požadavek na náhradu nákladů zastoupení stěžovatele, předložený na jednání dne 12. února 2009. Stěžovatel se domnívá, že jeho právo na spravedlivý proces nebylo odvolacím soudem respektováno a že toto pochybení nemohlo být napraveno v rámci řízení před Ústavním soudem, jelikož ten není příslušný rozhodovat o nákladech řízení.

38. Z toho vyplývá, že i když stěžovatel spor vyhrál, utrpěl újmu ve výši 2 954 360 Kč (přibližně 116 000 €), z čehož 300 000 Kč představoval soudní poplatek z podaného odvolání a 2 654 360 Kč náklady zastupování u soudu prvního stupně a u odvolacího soudu.

39. Vláda v první řadě poznamenává, že právo na kontradiktorní řízení nemá absolutní charakter. Odvolává se v této souvislosti na věci, ve kterých Soud shledal, že nesdělení procesních dokumentů stěžovateli nebo odmítnutí soudu zohlednit vyjádření stěžovatele k tvrzením druhého účastníka řízení neporušilo spravedlivost řízení, neboť to nemělo vliv na výsledek sporu, jelikož přijaté právní řešení nebylo sporné (*Verdú Verdú proti Španělsku*, č. 43432/02, § 28, 15. února 2007; *Calabrò proti Itálii*, č. 17426/02, § 28, 23. března 2010).

40. Pokud jde o použití § 150 OSŘ, vláda se domnívá, že toto ustanovení vychází z diskreční pravomoci soudu, který je povolán zhodnotit, zda existují důvody hodné zvláštního zřetele. Podle ustálené vnitrostátní praxe musí soud přezkoumat majetkovou, sociální, osobní a další situaci účastníků i okolnosti případu a musí své rozhodnutí přesvědčivě odůvodnit. V této věci byly tyto zásady dodrženy, protože městský soud se opíral

o konkrétní okolnosti případu vyplývající z dokumentů obsažených ve spisu, jimiž byl výsledek konkursního řízení ukončeného v roce 2003 a situace stěžovatele, která byla pečlivě prověřena obvodním soudem, jenž ho osvobodil od části nákladů odvolacího řízení. Vláda se domnívá, že i když odůvodnění rozhodnutí je stručné, odráží dobře situaci a není svévolné.

41. Pokud jde o otázku, zda se stěžovatel mohl vyjádřit k uplatnění § 150 OSŘ, vláda připouští, že městský soud výslovně nevyrozuměl stěžovatele o svém úmyslu využít své moderační právo a že při jednání dne 12. února 2009 nevyzval právního zástupce stěžovatele, aby se k této otázce vyjádřil. Vláda nicméně zdůrazňuje, že vzhledem k okolnostem případu a k výsledku konkursního řízení mohl advokát stěžovatele možnost uplatnění § 150 OSŘ předpokládat. Jakmile při jednání požadoval náhradu nákladů podle sazebníku, je třeba se domnívat, že se tím vyjádřil k otázce nákladů. Vláda se navíc domnívá, že bez ohledu na rozhodovací praxi Ústavního soudu v této oblasti by dodržení zásady kontradiktornosti nemělo být chápáno příliš formalisticky. Podle jejího názoru, i kdyby se stěžovatel byl mohl vyjádřit v projednávané věci, nebylo by bývalo rozhodnutí soudu ohledně nákladů řízení odlišné od rozhodnutí městského soudu, tím spíše, že je obtížné si představit, jaké argumenty by mohl stěžovatel uplatnit kromě argumentů již obsažených ve spisu. Konečně vláda zdůrazňuje, že protistrana rovněž nedostala prostor, aby se vyjádřila k použití § 150, a že stěžovatel mohl vyslovit své námitky ohledně této otázky ve své ústavní stížnosti, aniž tyto připomínky přiměly Ústavní soud ke zrušení rozhodnutí městského soudu.

42. Co se týče usnesení Ústavního soudu v této věci, vláda předně poznamenává, že judikatura Ústavního soudu je složitější, než tvrdí stěžovatel. Kromě toho, že soud je povinen vytvářet procesní prostor umožňující účastníkům řízení vyjádřit se k možnému využití moderačního práva ve smyslu § 150 OSŘ, tato judikatura odráží další postupy, které vrhají na případ stěžovatele jiné světlo. Vláda se rovněž domnívá, že spor stěžovatele se liší od případů dosud řešených Ústavním soudem, a to vzhledem k velmi rozdílným skutkovým okolnostem. S ohledem na výsledek konkursního řízení totiž stěžovatel mohl předvídat rozhodnutí o nákladech řízení, městský soud byl dobře obeznámen s jeho osobní a majetkovou situací, rozhodoval v této záležitosti pouze jednou a změnil rozhodnutí ve věci samé. Vláda je tedy přesvědčena, že usnesení Ústavního soudu je v souladu s ustálenou judikaturou, je dostatečně odůvodněno a není svévolné.

2. Hodnocení Soudu

a) Obecné zásady

43. Soud úvodem podotýká, že stěžovatelem napadené rozhodnutí o nákladech řízení bylo vyneseno Městským soudem v Praze v rámci řízení vedeného za účelem rozhodnutí „sporu týkajícího se občanských práv a závazků“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Část týkající se nákladů řízení musí být zohledněna při určení, zda občanskoprávní řízení ve svém celku vyhovělo požadavku spravedlnosti. Článek 6 odst. 1 je zde proto použitelný (*Robins proti Spojenému království*, 23. září 1997, § 29, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1997-V; *Beer proti Rakousku*, č. 30428/96, § 12-13, 6. února 2001; *Stankiewicz proti Polsku*, č. 46917/99, § 60, CEDH 2006-VI; *Askon AD proti Bulharsku*, č. 9970/05, § 25, 16. října 2012).

44. Soud dále připomíná, že pojem spravedlivého procesu zahrnuje také právo na kontradiktorní řízení, z něž vyplývá právo účastníků seznámit se s každým důkazem nebo vyjádřením, jejichž účelem je ovlivnit rozhodování soudu, a musí mít možnost se k nim vyjádřit (*Lobo Machado proti Portugalsku*, 20. února 1996, § 31, *Sbírka* 1996-I; *Vermeulen proti Belgii*, 20. února 1996, § 33, *Sbírka* 1996-I). Tato zásada platí pro důkazy a vyjádření předložené účastníky řízení i nezávislým státním úředníkem, jako např. *commissaire du gouvernement* (v současnosti veřejný zpravodaj) (*Kress proti Francii* [velký senát], č. 39594/98, CEDH 2001-VI), úřadem (*Křemář a ostatní proti České republice*, 35376/97,

3. března 2000) nebo soudem, který vydal napadené rozhodnutí (*Nideröst-Huber proti Švýcarsku*, 18. února 1997, *Sbírka* 1997-I).

45. Soudce musí sám dodržovat zásadu kontradiktornosti, zejména pokud rozhoduje spor na základě důvodu uplatněného z úřední povinnosti nebo námítky vznesené z úřední povinnosti (viz *mutatis mutandis*, *Skondrianos proti Řecku*, č. 63000/00, 74291/01 a 74292/01, § 29-30, 18. prosince 2003; *Clinique des Acacias a ostatní proti Francii*, č. 65399/01, 65406/01, 65405/01 a 65407/01, § 38, 13. října 2005; *Prikyan a Angelova proti Bulharsku*, č. 44624/98, § 42, 16. února 2006; *Amirov proti Arménii* (rozh.), č. 25512/06, 18. ledna 2011). V případě řízení v trestních a kárných věcech vyžaduje tato zásada, aby soud, který využije svého práva na rekvalifikaci skutkové podstaty, obžalovanému umožnil využít svého práva na obhajobu vzhledem k nové právní kvalifikaci, a to konkrétním a účinným způsobem, například opětovným projednáním věci (*Pélissier a Sassi proti Francii* [velký senát], č. 25444/94, § 62, CEDH 1999-II; *D. M. T. a D. K. I. proti Bulharsku*, č. 29476/06, § 83, 24. července 2012).

46. Je třeba připustit – jak zdůrazňuje vláda –, že právo na kontradiktorní řízení není absolutní a jeho šíře se může lišit v závislosti na zvláštnostech dotčeného řízení. V některých věcech o velmi specifických skutkových okolnostech se Soud například domníval, že nesdělením procesního dokumentu stěžovateli a tím, že mu nebylo umožněno se k němu vyjádřit, nebyla porušena spravedlivost řízení, pokud tato možnost neměla žádný vliv na výsledek sporu a přijaté právní řešení nezavdávalo podnět k diskusi (*Stepinska proti Francii*, č. 1814/02, § 18, 15. června 2004; *Salé proti Francii*, č. 39765/04, § 19, 21. března 2006; *Verdú Verdú*, cit. výše, § 28).

47. Stejně tak ve věcech, kdy trestní soud překvalifikoval z úřední povinnosti skutky, z nichž byl obžalovaný obviněn, se Soud rozhodl o porušení práva na spravedlivý proces až poté, co ověřil, že překvalifikování nebylo pro obžalovaného dostatečně předvídatelné (*Pélissier a Sassi*, cit. výše, § 57-61; *Sadak a ostatní proti Turecku*, č. 29900/96, 29901/96, 29902/96 a 29903/96, § 52-56, CEDH 2001-VIII; *Drassich proti Itálii*, č. 25575/04, § 37-39, 11. prosince 2007; *D. M. T. a D. K. I. proti Bulharsku*, cit. výše, § 82). Z toho lze vyvodit, že pokud obžalovaný mohl předvídat rekvalifikaci skutku, nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces.

48. Určujícím prvkem je tedy otázka, zda jeden z účastníků soudního řízení „byl překvapen“ skutečností, že soud založil své rozhodnutí na důvodu uplatněném z úřední povinnosti (*Villnow proti Belgii* (rozh.), č. 16938/05, 29. ledna 2008; *Clinique des Acacias a ostatní*, cit. výše, § 43). Vnitrostátní soud musí velmi pečlivě postupovat tam, kde se ve sporu objeví nečekaný obrat, zvláště pokud se jedná o otázku, o níž mu přísluší rozhodnout diskrečně. Zásada kontradiktornosti vyžaduje, aby soudy nezakládaly svá rozhodnutí na skutkových nebo právních otázkách, které nebyly projednány během soudního řízení a způsobily takový obrat, že ho nemohl předpokládat ani bdělý účastník.

49. Výše uvedené zásady se vztahují zejména na případy sporů v oblasti nákladů. Jedná se sice o druhotný aspekt procesu, což může odůvodnit skutečnost, že soud není povinen umožnit projednání všech skutkových a právních skutečností určujících pro jeho rozhodování o tomto aspektu sporu. Zásada kontradiktornosti však nesmí být zcela pominuta (*Beer*, cit. výše, § 18). I když možnost účastníků vyjádřit své stanovisko k otázce nákladů může být omezena, neměli by být překvapeni nečekaným a nepředvídaným obratem (*Askon AD*, cit. výše, § 30-32).

50. Nakonec je třeba připomenout, že nebylo-li v určitém stádiu řízení dbáno práva na kontradiktorní řízení, není vyloučeno, že vyšší soud bude schopen veškeré nedostatky napravit (*Dallos proti Maďarsku*, č. 29082/95, § 47-53, CEDH 2001-II; *Amirov proti Ázerbájdžánu* (rozh.), č. 25512/06, 18. ledna 2011).

b) Použití zásad na projednávaný případ

51. Podle § 142 odst. 1 OSŘ platí náklady řízení úspěšné strany obvykle neúspěšný účastník. Ustanovení § 150 OSŘ opravňuje soudy učinit z tohoto pravidla výjimku, když existují důvody hodné zvláštního zřetele. Podle výkladu tohoto ustanovení mohou vnitrostátní soudy, které rozhodují ve věci nákladů, zohlednit zejména dopad rozhodnutí na majetkovou, sociální a osobní situaci účastníků řízení, vzít v úvahu okolnosti vedoucí k zahájení řízení nebo chování účastníků během řízení a následně tomu přizpůsobit své rozhodnutí. Na základě tohoto ustanovení rozhodl městský soud v projednávané věci tak, že stěžovatel uhradí své náklady, aniž mu ale umožnil se k této otázce vyjádřit.

52. Není sporu o tom, že městský soud měl pravomoc použít z moci úřední ustanovení § 150 OSŘ. Otázkou není ani to, zda z pohledu práva na kontradiktorní řízení soud postupoval svévolně nebo zjevně nerozumně (viz k ustanovení podobnému § 150 OSŘ, *Pyrobatys, A. S. v reštrukturalizácii proti Slovensku* (rozh.), č. 40050/06, § 65, 3. listopadu 2011). Z hlediska práva na kontradiktorní řízení je jediným sporným bodem skutečnost, že účastníci řízení nebyli informováni o tom, že městský soud má v úmyslu použít ustanovení § 150 OSŘ.

53. Charakteristickým znakem § 150 OSŘ je pravidlo, které umožňuje učinit výjimku z obecného pravidla, podle něhož neúspěšný účastník hradí náklady úspěšného účastníka, stanoveného v § 142 odst. 1 OSŘ. Navíc je použití ustanovení § 150 OSŘ za splnění určitých podmínek plně v pravomoci soudu: ten může v každém případě použít obecné pravidlo; pokud jsou pro to splněny podmínky, může také dát přednost odchýlnému pravidlu.

54. Je třeba zohlednit skutečnost, že v souladu s judikaturou Ústavního soudu je soud, který má v úmyslu použít ustanovení § 150 OSŘ, povinen „vytvořit procesní prostor“ umožňující účastníkům řízení vyjádřit své stanovisko k případnému použití tohoto ustanovení (viz § 21 výše). I když zkušený právní zástupce ví o tom, že soud může použít ustanovení § 150, a může kdykoli z vlastního popudu sdělit stanovisko svého klienta k této otázce, může nicméně na základě výše uvedené judikatury v této záležitosti očekávat, že bude výslovně vyzván, aby se k této otázce vyjádřil. Nelze tedy vytýkat účastníkovi, v našem případě stěžovateli, že jen požaduje použití obecného pravidla stanoveného v § 142 odst. 1 OSŘ.

55. Jako odůvodnění použití ustanovení § 150 OSŘ v neprospěch stěžovatele městský soud odkázal na skutečnost, že stěžovatel byl členem statutárního orgánu dlužníka protistrany. Soud je toho názoru, že stěžovatel nemusel nutně předpokládat, že tato skutková okolnost bude mít při rozhodování o nákladech řízení určující význam. Domnívá se rovněž, že stěžovatel nemusel nutně očekávat, že proti němu bude použita zásada dobrých mravů v řízení, které ne zahájil a ve kterém žalobce neuspěl z objektivního důvodu promlčení.

56. Soud konečně uvádí, že význam úhrady nákladů nebyl zanedbatelný (viz *mutatis mutandis, Clinique des Acacias a ostatní*, cit. výše, § 42). Náklady řízení vynaložené stěžovatelem podle něj celkem činily 2 954 360 Kč (přibližně 113 700 €) (viz níže § 63). Kdyby soud býval použil obecné pravidlo dle ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ, stěžovatel by obdržel náhradu této částky, s výhradou, že soud tuto částku ověří. Z důvodu použití ustanovení § 150 OSŘ nese tyto náklady stěžovatel.

57. Vzhledem k zákonným ustanovením v otázce nákladů, k judikatuře Ústavního soudu v oblasti dodržování práva na spravedlivý proces, k povaze okolností, na základě kterých městský soud rozhodl o náhradě nákladů řízení, a vzhledem k významu této věci pro stěžovatele se Soud domnívá, že z práva na kontradiktorní řízení v této věci vyplývá, že stěžovatel měl právo být výslovně vyzván, aby ve vhodném okamžiku vyjádřil své stanovisko ohledně případného použití ustanovení § 150 OSŘ.

58. Vláda se domnívá, že i kdyby měl stěžovatel možnost uplatnit své stanovisko, rozhodnutí městského soudu by nebylo jiné. Soud s tímto argumentem nemůže souhlasit.

Není jeho úkolem posuzovat oprávněnost prostředků obrany, které by mohl stěžovatel použít, kdyby mu byla dána možnost uplatnit své stanovisko. Poznámává pouze, že jelikož má soud diskreční pravomoc, lze rozumně tvrdit, že by stěžovatel měl mít možnost využít argumenty mluvící ve prospěch použití ustanovení § 142 ods.1 OSŘ (viz *mutatis mutandis*, *Pélissier a Sassi*, cit. výše, § 60; *Sadak a ostatní cit. výše*, § 55; *Prikyan a Angelova*, cit. výše, § 50; *Drassich*, cit. výše, § 40; *D. M. T. a D. K. I. proti Bulharsku*, cit. cit. výše, § 82; a, *a contrario*, *Holub proti České republice* (rozh.), č. 24880/05, 14. prosince 2010).

59. Soud vedle toho rovněž nesouhlasí s argumentem vlády, která je zřejmě toho názoru, že stěžovatel dosáhl určité nápravy tím, že mohl ve své ústavní stížnosti vyjádřit své námitky k použití ustanovení § 150 OSŘ. V této souvislosti připomíná, že se Ústavní soud omezuje na přezkum otázek ústavnosti a že v daném případě v souladu s ustálenou judikaturou (viz § 22 výše) výslovně uvedl, že při přezkoumání rozhodnutí o nákladech řízení musí postupovat s maximální zdrženlivostí a zruší dané rozhodnutí pouze v případě výjimečně závažného porušení práva na spravedlivý proces nebo jiného práva (viz § 14 výše). Ústavní soud, jehož pravomoci jsou omezenější než diskreční pravomoc, kterou disponoval městský soud, tedy nemohl napravit – a nenapravit – nespravedlivost v odvolacím řízení.

60. Tyto skutečnosti jsou dostačující, aby Soud dospěl k názoru, že právo stěžovatele na spravedlivý proces bylo porušeno. Došlo tedy k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

61. Vzhledem k tomuto konstatování porušení Soud nepovažuje za nutné přezkoumat stěžovatelovy námitky ohledně odůvodnění rozhodnutí městského soudu a usnesení Ústavního soudu.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKŮ 41 A 46 ÚMLUVY

62. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

Článek 46 Úmluvy zní:

„(1) Vysoké smluvní strany se zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami.

(2) Konečný rozsudek Soudu se doručuje Výboru ministrů, který dohlíží na jeho výkon.“

A. Újma

63. Stěžovatel na základě majetkové škody požaduje částku 2 954 360 Kč (přibližně 113 700 €), kterou měl městský soud uložit protistraně k úhradě nákladů zastupování v řízení před soudem prvního stupně a před soudem odvolacím a náhradu soudního poplatku z podaného odvolání v souladu s advokátním tarifem. Stěžovatel nepožaduje náhradu nemajetkové újmy.

64. Vláda zejména poznamenává, že není možné spekulovat o tom, jaké by bylo rozhodnutí o nákladech řízení, kdyby se stěžovatel mohl vyjádřit k této otázce; podle ní tedy není jisté, zda stěžovateli byly upřeny reálné šance na úspěch. Podotýká rovněž, že stěžovatel nepředložil žádný dokument dokládající skutečnou výši nákladů na zastupování a že nevysvětlil způsob výpočtu nákladů. Podle vlády měly tyto náklady činit 325 208 Kč (přibližně 12 650 €) za zastupování před soudem prvního stupně a 628 224 Kč (přibližně 24 410 €) za zastupování v odvolacím řízení, včetně soudního poplatku z podaného odvolání.

65. Soud poznamenává, že v projednávané věci je jediným základem pro přiznání spravedlivého zadostiučinění skutečnost, že stěžovateli nebyl zaručen spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud jde o uváděnou majetkovou škodu, Soud nemůže

spekulovat o výsledku, ke kterému by městský soud dospěl, pokud by porušení Úmluvy nenastalo. Není tedy možné přiznat stěžovateli z tohoto důvodu odškodnění.

66. Zároveň Soud připomíná, že v případě porušení článku 6 Úmluvy z čl. 46 odst. 1 Úmluvy vyplývá, že stěžovatel musí být, je-li to možné, v rovnocenné situaci, jako kdyby k porušení tohoto ustanovení nedošlo (*Lungoci proti Rumunsku*, č. 62710/00, § 55, 26. ledna 2006; *Askon AD*, cit. výše, § 39).

67. V této souvislosti Soud připomíná, že dne 1. ledna 2013 vstoupil v platnost zákon č. 404/2012 Sb., kterým byl změněn mimo jiné § 119 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Podle tohoto ustanovení může účastník jakéhokoli řízení (nejen trestního) podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem, jakmile mezinárodní soud shledá, že bylo porušeno jeho lidské právo nebo základní svoboda zásahem veřejné moci. Zrušil-li Ústavní soud na základě návrhu na obnovu řízení své předchozí rozhodnutí, znovu projedná původní ústavní stížnost, přičemž vychází z právního názoru mezinárodního soudu.

B. Náklady řízení

68. Stěžovatel nepožaduje náhradu nákladů řízení.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. *prohlašuje* stížnost většinou hlasů za přijatelnou;
2. *rozhoduje* šesti hlasy proti jednomu, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *zamítá* jednomyslně návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 5. září 2013 v souladu s čl. 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Claudia Westerdiek
tajemnice

Mark Villiger
předseda

K tomuto rozsudku je přiloženo v souladu s čl. 45 odst. 2 Úmluvy a čl. 74 odst. 2 jednacího řádu Soudu samostatné stanovisko soudce Pejchala.

M. V.
C. W.

ČÁSTEČNĚ NESOUHLASNÉ STANOVISKO SODUCE PEJCHALA

(překlad)²

Plně souhlasím s rozhodnutím kolegů zamítnout návrh stěžovatele na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Nemohu nicméně souhlasit s jejich závěry, pokud jde o přijatelnost stížnosti a o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Osobně se domnívám, že stížnost je zjevně neopodstatněná.

V tomto rozsudku je citováno několik rozhodnutí českého Ústavního soudu. Jsem rád, že obsahuje překlad obsáhlých výňatků z relevantního nálezu Ústavního soudu. Musím však připomenout znění § 150 občanského soudního řádu, podle něhož jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.

V usnesení, které Ústavní soud přijal v této věci, se praví: „*V projednávaném případě však nelze dovodit, že by Městský soud v Praze o použití § 150 OSŘ rozhodl, aniž by se zabýval veškerými okolnostmi případu. V rámci své úvahy posuzoval jak celkovou výši nákladů řízení, tak i majetkové poměry účastníků řízení a možný dopad přiznání či naopak nepřiznání náhrady nákladů řízení u toho kterého účastníka. Jeho postup je též dostatečně přesvědčivě odůvodněn, přičemž z odůvodnění jeho rozsudku srozumitelně vyplývá, jakými úvahami se při svém rozhodování řídil. Jeho závěru, že přiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli v situaci, kdy jako tehdejší statutární orgán společnosti S. získal od žalobce mnohamilionovou částku, splacenou pouze z minimální části v rámci konkurzního řízení, by odporovalo dobrým mravům, nelze z hlediska výše uvedeného (okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, které vedly k soudnímu uplatnění nároku), z ústavněprávního hlediska cokoli upřít.*“

Domnívám se, že skutkový stav, který mí kolegové v § 54 tohoto rozsudku označili za určující, postrádá relevanci. Cituji: „Je třeba zohlednit skutečnost, že v souladu s judikaturou Ústavního soudu je soud, který má v úmyslu použít ustanovení § 150 OSŘ, povinen ‚vytvořit procesní prostor‘ umožňující účastníkům řízení vyjádřit své stanovisko k případnému použití tohoto ustanovení.“ Ve skutečnosti ale každé řízení – není-li stíženo svévolí – vytváří pro účastníky procesní prostor. Ústavní soud konstatoval povinnost vytvořit „procesní prostor“ pro nepoměrně závažnější pochybení soudů nižších stupňů, nikdy ovšem nepovažoval tuto povinnost za samostatnou. Z ústavněprávního hlediska neexistuje sama o sobě povinnost vytvořit „procesní prostor“. V této otázce zásadní judikatura Ústavního soudu, která se lehce liší od pozice přijaté mými váženými kolegy, uvádí: „Ustanovení § 150 OSŘ neslouží ke zmírňování majetkových rozdílů mezi procesními stranami, ale k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude spravedlivým jevit především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku“ (nález sp. zn. I. ÚS 2862/07).

Výše uvedený výrok je pro tuto věc zásadní, poněvadž předmětem projednávání je právě chování stěžovatele v předprocesním stadiu sporu. Relevantní judikatura také uvádí: „Je zásadně výlučnou doménou obecných soudů, aby posuzovaly úspěch stran řízení ve věci a

² Pozn. překl.: Text odchýlného stanoviska byl přeložen z jeho francouzského překladu, který je přiložen k autentickému vyhotovení rozsudku.

podle toho také rozhodovaly o nákladech řízení. Ústavní soud není oprávněn podrobně přezkoumávat každé jednotlivé rozhodnutí obecných soudů o nákladech řízení. To neplatí pouze tehdy, pokud by došlo v rozhodnutí obecného soudu k procesnímu excesu, který by neměl toliko povahu běžného porušení jednoduchého práva, jehož náprava není úkolem Ústavního soudu, nýbrž by naopak měl charakter extrémního rozporu s principy spravedlnosti“ (nález sp. zn. II. ÚS 607/04). Není však možné říci, že se v tomto případě jednalo o „procesní vadu představující flagrantní porušení principu spravedlnosti“.

Domnívám se, že Soud se má omezit na rozhodování o tvrzených porušeních Úmluvy. Nemůže nahradit plénem Ústavního soudu Vysoké smluvní strany cestou obecně platných rozhodnutí. Jeho zásah musí zůstat podpůrný. Při řešení daného případu Soud zkoumal nálezy senátů Ústavního soudu sestávajících ze tří soudců, a nikoli zásadní nálezy přijaté plénem (15 soudců) tohoto soudu. Jeden z těchto senátů Ústavního soudu rozhodl, že rozsudek vyhlášený obecným soudem nenese znaky svévole. Musím připomenout, že dotčené usnesení má stejnou hodnotu jako nález senátu Ústavního soudu, ze kterého náš Soud při rozhodování v této věci vycházel. Usnesení a nálezy českého Ústavního soudu nemají charakter precedentu. České obecné soudy vykládají zákony, nikoli usnesení a nálezy Ústavního soudu v jednotlivých věcech.

Podle mého názoru v tomto případě nedošlo k porušení Úmluvy. Zdůrazňuji, že závěr, k němuž Soud dospěl, není v souladu se skutečností, že stěžovatel znal ustanovení § 150 a ve svých podáních nebo při jednání měl možnost požádat soud, aby použití tohoto ustanovení vyloučil. Pro tento případ se mi klasické latinské rčení *vigilantibus iura scripta sunt* jeví být namístě.